

3 (Sem-6/CBCS) SKT HE 1

2024

SANSKRIT
(Honours Elective)

Paper : SKT-HE-6016

(Fundamentals of Āyurveda)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks
for the questions

UNIT—I

(Introduction of Āyurveda)

(Marks : 30)

1. Answer the following questions : 1×4=4

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) What is the meaning of the term 'Veda' in
the word 'Āyurveda'?

‘আয়ুৰ্বেদ’ শব্দটোত থকা ‘বেদ’ পদটোৰ অৰ্থ কি ?

24A/599

(Turn Over)

(2)

(b) What is the name of the work composed by Suśruta in the field of Āyurveda?
আয়ুৰ্বেদৰ ক্ষেত্ৰখনত সুশ্ৰুতে ৰচনা কৰা গ্ৰন্থখনৰ নাম কি ?

(c) Āyurveda has been developed from the Sāmaveda.
(Write True or False)

আয়ুৰ্বেদ 'সামবেদ'ৰ পৰা উৎপন্ন হৈছে।

(সত্য নে মিথ্যা লিখা)

(d) What is the time line of tracing the practice of Āyurveda?
আয়ুৰ্বেদ ব্যৱহাৰ প্ৰচলনৰ সময়সীমা কি ?

2. Answer the following questions : 2×3=6

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Who was Vāgbhaṭa? Write one contribution of Vāgbhaṭa.

বাগ্ভট কোন আছিল ? তেওঁৰ এটা অবদানৰ বিষয়ে লিখা।

(b) Which Indian physician is called the father of surgery? What is the meaning of the term 'Vaidyaśāstra'?

কোনগৰাকী ভাৰতীয় চিকিৎসকক শল্যচিকিৎসাৰ জনক বুলি কোৱা হয় ? 'বৈদ্যশাস্ত্ৰ' শব্দটোৰ অৰ্থ কি ?

(3)

(c) Who was the medical consultant of Buddha?
What is his time?

বুদ্ধৰ চিকিৎসকজনৰ নাম কি আছিল ? তেওঁৰ সময়টো কি আছিল ?

3. Write short notes on any two of the following : 5×2=10

তলত দিয়া যি কোনো দুটাৰ বিষয়ে চমু টোকা লিখা :

মাধবঃ; ভাৰমিহঃ; হাৰ্দ্ধঃ।

4. Answer any one of the following : 10

তলত দিয়াসমূহৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Write a note on the history of Āyurveda in the pre-Caraka period.

প্ৰাক্-চৰককালৰ আয়ুৰ্বেদৰ ইতিহাস-সম্পৰ্কে এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

(b) Discuss the Dhanvantari school and Punarvasu school of Āyurveda.

আয়ুৰ্বেদৰ ধনন্তৰি সম্প্ৰদায় আৰু পুনৰ্বসু সম্প্ৰদায়ৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

(4)

UNIT—II
(Carakasamhitā—Sūtrasthānam)
(Marks : 20)

5. Write short notes on any two of the following :

5×2=10

তলত দিয়া যি কোনো দুটাৰ বিষয়ে চমু টোকা লিখা :

বৰকসংহিতা; সুত্ৰস্থানম্; হৈমন্তে অনুসরণীया: नियमा:।

6. Answer any one of the following :

10

তলত যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Write a note on the condition of nature and body in six seasons.

ছটা ঋতুত প্ৰকৃতি আৰু শৰীৰৰ অৱস্থা কেনেকুৱা হয় সেই বিষয়ে এটা টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

(b) Discuss the regimen to be followed during Grīṣma, Varṣā and Śarat seasons.

গ্ৰীষ্ম, বৰ্ষা আৰু শৰৎ ঋতুত লবলগীয়া বিশেষ নিয়মবোৰ আলোচনা কৰা।

(Continued)

(5)

UNIT—III
(Bhaiṣajyaratnāvalī)
(Marks : 30)

7. Answer the following in brief :

1×6=6

তলত দিয়াবোৰৰ চমুকৈ উত্তৰ দিয়া :

(a) Which God is eulogised in the very First Verse of the Bhaiṣajyaratnāvalī ?

‘ভৈষজ্যৱল্লৱলী’ৰ প্ৰথম শ্লোকত কোনগৰাকী দেৱতাৰ স্তুতি কৰা হৈছে ?

(b) ব্যাধয়ো _____ প্ৰোক্তা:।

(Fill in the blank)

(খালী ঠাই পূৰণ কৰা)

(c) Who is the writer of the book, Bhaiṣajyaratnāvalī ?

‘ভৈষজ্যৱল্লৱলী’ গ্ৰন্থখনৰ ৰচয়িতা কোন ?

(d) What is আরোম্য according to the Bhaiṣajyaratnāvalī ?

‘ভৈষজ্যৱল্লৱলী’ অনুসৰি আৰোগ্য কি ?

(e) What is the name of the First Chapter of the Bhaiṣajyaratnāvalī?

‘ভৈষজ্যৱল্লৱলী’ গ্ৰন্থৰ প্ৰথম অধ্যায়টোৰ নাম কি ?

(Turn Over)

24A/599

24A/599

(6)

- (f) In which Prakaraṇa of the *Bhaiṣajyaratnāvalī* are the qualities of a Vaidya discussed?
'ভৈষজ্যরত্নাবলী'ৰ কোনটো প্ৰকৰণত বৈদ্যৰ বৈশিষ্ট্য আলোচিত হৈছে?

8. Answer the following questions : $2 \times 2 = 4$

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What is *vyādhī*? What do you mean by *vyādhī*?
ব্যাদি কি? ব্যাধ্যাধ্যি বুলিলে কি বুজা?

- (b) Write the definition of *Āyurveda* as it is found in the *Bhaiṣajyaratnāvalī*.
'ভৈষজ্যরত্নাবলী' অনুসৰি আয়ুৰ্বেদৰ লক্ষণ কি?

9. Answer any two of the following questions :

$10 \times 2 = 20$

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Discuss the sequence of the *Avatāras* of *Āyurveda* as it is reflected in the *Bhaiṣajyaratnāvalī*.

'ভৈষজ্যরত্নাবলী' গ্ৰন্থ অনুসৰি আয়ুৰ্বেদৰ অবতাৰসকলৰ ক্ৰমটো আলোচনা কৰা।

(7)

- (b) Write a note on the subject matter of the book, *Bhaiṣajyaratnāvalī*.
'ভৈষজ্যরত্নাবলী' গ্ৰন্থৰ বিষয়বস্তুৰ ওপৰত এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

- (c) Discuss *vikṛti* according to the *Bhaiṣajyaratnāvalī*.
'ভৈষজ্যরত্নাবলী' অনুসৰি চিকিৎসাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (d) Explain the following two verses :
তলৰ শ্লোকদুটা ব্যাখ্যা কৰা :

(i) ধৰ্মাৰ্থকামমোক্ষাণামারোগ্যং মূলমুত্তমম্।

রোগাস্তস্যাপহৰ্তাঃ শ্ৰেয়সো জীৱিতস্য চ ॥

(ii) জাতমাত্রদ্বিকৃতিস্তু নোপেক্ষ্যোঃ ল্পতয়া গদঃ।
বহিঃশাখ্যবিশেষ্তুল্যঃ স্বল্যোঃপি বিকরোত্সী ॥

***